

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет економічних наук
Кафедра обліку і аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Котляр Ю.В.

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Спеціальність Е2 «Екологія»

Розробник:

Завідувач кафедри розробника:

Гарант освітньо-наукової програми:

Декан факультету економічних наук:

Завідувач відділу аспірантури:

Начальник НМВ:

Ужва А.М.

Великий Ю.В.

Григор'єва Л. І.

Белінська С.М.

Ужва А.М.

Шкірчак С.І.

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показники</i>	<i>Характеристика</i>
Найменування дисципліни	Науково-педагогічна практика
Галузь знань	Е Природничі науки, математика і статистика
Спеціальність	Е2 Екологія
Освітньо-наукова програма	Екологія
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Статус дисципліни	Нормативна
Курс навчання	1,2
Навчальний рік	2025-2026; 2026-2027
Номер семестрів	2-й, 4-й
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	6 кредитів / 180 годин
Годин самостійної роботи	180
Мова викладання	Українська
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік

1. Мета, завдання та результати науково-педагогічної практики

Науково-педагогічна практика є складовою програми підготовки здобувачів вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні підготовки. Вона становить важливу та обов'язкову ланку в підготовці висококваліфікованих фахівців до майбутньої діяльності за фахом, забезпечуючи їх відповідність зростаючим вимогам роботодавців та власну конкурентоспроможність на ринку праці.

Науково-практична підготовка забезпечує закріплення теоретичних знань, а також набуття, вдосконалення і розширення професійних компетентностей, необхідних для успішної роботи за обраною галуззю знань тощо. Вона надає здобувачам науково-практичний досвід діяльності за фахом, сприяє формуванню наукового підходу щодо формування професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень та розв'язання проблем у сфері професійної діяльності, науки, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики. У процесі проходження науково-педагогічної практики аспірант в установі (організації), яка може виступати стейкхолдерами даної освітньо-наукової програми, набуває досвід застосування наукових методів на практичних прикладах в межах обраної спеціальності.

Під час проходження практики аспірант повинен виконати самостійне наукове дослідження, творчо застосовуючи теоретичні знання, набуті під час навчання, для вирішення широкого кола аналітичних та сучасних завдань. Інформаційно-аналітичні матеріали практики завершують практичну канву підготовки дисертації доктора філософії тощо.

Метою науково-педагогічної практики є формування у аспірантів системи знань і набуття практичних навичок щодо професійних компетентностей,

необхідних для інноваційної, педагогічної, науково-дослідної діяльності з розробки та впровадження новітніх розробок, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику для розв'язку наукових задач в сфері екології з дотриманням норм академічної доброчесності і врахування соціальних, економічних та екологічних, правових аспектів; розпочати або продовжити науково-практичні відносини з визначеними базами практики, які можуть виступати стейкхолдерами даної освітньо-наукової програми.

Завдання науково-педагогічної практики:

- закріпити теоретико-практичні знання з вивчених дисциплін;
- сформувати в аспірантів систему необхідних педагогічних знань, умінь, навичок в напрямках навчальної, методичної, організаційно-виховної, профорієнтаційної видів робіт на базі практики (установі/організації, кафедрі);
- сформувати в аспірантів систему необхідних знань в напрямку наукової роботи з врахуванням елементів власного наукового дослідження на базі практики (установі/організації, кафедрі);
- закріпити вміння донесення результатів власного наукового дослідження науковій спільноті у вигляді підготовлених фахових статей, тез доповідей на конференціях тощо.

Для опанування системою науково-практичних умінь та вирішення певних задач діяльності при здійсненні науково-практичних функцій аспірант *повинен:*

- виконувати індивідуальне завдання, видане науковим керівником та узгоджене з завідувачем кафедри;
- на підставі опрацювання навчальної та науково-педагогічної літератури обґрунтовувати наукові висновки, надавати професійні рекомендації, застосовувати знання при формуванні заходів щодо вирішення сучасних питань екології та дотичні до них міждисциплінарні проекти;
- розуміти основні закономірності розробки, обґрунтування та впровадження технологій в галузі природничих наук та застосування їх в міждисциплінарних проектах в різних сферах діяльності установ, закладів;
- систематизувати матеріали для завершення дисертаційної роботи;
- оформити звіт з проходження науково-педагогічної практики, затвердити його у наукового керівника та надати керівнику практики, захистити його.

вміти:

- використовувати фундаментальні закономірності у професійній діяльності;
- застосовувати наукові методи при обробці даних наукових досліджень в галузі природничих наук;
- використовувати програмування для обробки даних;
- проводити оптимізацію інформаційних технологій для реалізації комплексних інноваційних проектів в сфері екології;
- дотримуватись етики наукових досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-практичній діяльності.

2. Програмні компетентності (ПК)

Загальні компетентності:

ЗК 02. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового та загальнокультурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності спеціальності:

СК 01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері екології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК 03. Здатність застосовувати сучасні інструменти, електронні інформаційні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності, зокрема для моделювання процесів та прийняття оптимальних рішень у сфері екології, охорони природи та раціонального природокористування.

СК 04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК 06. Здатність до використання сучасних методів аналізу якості довкілля та його компонент, необхідних для проведення наукових досліджень, спрямованих на розв'язання екологічних проблем у сфері екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування.

Програмні результати навчання (РН)

РН01. Глибоко розуміти концептуальні принципи та методологію природничих наук, формулювати і перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання з метою розв'язання значущих наукових та науково-прикладних проблем екології.

РН02. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН04. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни, дотичні до предметної області екології у закладах вищої освіти.

РН06. Застосовувати сучасні інструменти та технології пошуку оброблення й аналізу інформації з проблем екології та дотичних питань, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН08. Вміти використовувати сучасні методи оцінювання стану екосистем для розв'язання комплексних природоохоронних задач у галузі екології.

РН09. Вміти використовувати сучасні методи аналізу якості довкілля та його компонент, необхідних для проведення наукових досліджень, спрямованих на розв'язання екологічних проблем у сфері екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування.

Основні етапи науково-педагогічної практики

Етапи практики	Години	Підтверджуючі документи
<u>Початковий:</u> - узгодження з науковим керівником аспіранта та керівником практики від університету бази практики (заклад, установа, кафедра); - отримання індивідуального завдання та календарного плану для науково-педагогічної практики за специфікою структури установи/закладу бази практики; - інструктаж з техніки безпеки; - заповнення індивідуального плану аспіранта.	60	Наказ про проходження науково-педагогічної практики, індивідуальне завдання на практику, індивідуальний план
<u>Основний:</u> - ознайомлення з необхідною документацією бази практики; - виконання запланованої навчальної, методичної, організаційно-виховної, профорієнтаційної і інших видів робіт на базі практики протягом навчального року; - підготовка доповідей на семінарах, конференціях, статей за науковою тематикою тощо.	70	Звітні документи, фахові статті, тези
<u>Кінцевий:</u> - оформлення та підписання звіту з науково-педагогічної практики аспірантом, науковим керівником, завідувачем кафедри; - захист звіту з науково-педагогічної практики	50	Звіт про науково-педагогічну практику
Всього	180	

Під час проходження науково-педагогічної практики передбачені консультації аспіранта з науковим керівником, завідувачем бази практики (кафедри) та керівником практики. Консультації є обов'язковими на початковому і кінцевому етапах науково-педагогічної практики, за потребою на основному етапі щодо узгодження видів роботи аспіранта тощо.

3. Атестація з науково-педагогічної практики

Після закінчення практики аспірант складає письмовий звіт і здає його керівнику практики від університету на перевірку. Захист звіту, підписаного науковим керівником аспіранта, керівником практики від університету проводиться в терміни, визначені відділом аспірантури, докторантури. Звіт з науково-педагогічної практики захищає публічно в аудиторії або онлайн серед групи інших аспірантів, за присутності наукового керівника аспіранта, керівника практики від університету.

Звіт аспіранта повинен включати:

1. Представлення індивідуального завдання для науково-педагогічної практики за специфікою структури установи/закладу бази практики та календарного плану проходження практики.

2. Паперовий варіант звіту з науково-педагогічної практики, який містить:

- вступну частину (результат ознайомлення з документацією закладу/установи бази практики);
- основну частину (обґрунтування навчальної, методичної, організаційно-виховної, профорієнтаційної та іншої видів робіт з відповідною документацією);
- висновки щодо проходження науково-педагогічної практики на базі практики.

Загальний обсяг звіту з науково-педагогічної практики – 25-30 стор.

Додатково представляються:

- статті, тези доповіді: текстові матеріали для виступу на науковому семінарі, конференції тощо за проблемною тематикою закладу/установи бази практики;
- звітні документи щодо навчальної, методичної, організаційно-виховної, профорієнтаційної та іншої видів робіт, які виконані аспірантом протягом навчального року;
- заявки на винахід, патент, на авторське право на твір тощо.

Загальні вимоги до структури та оформлення звіту з науково-педагогічної практики

1. Структура звіту

Звіт про проходження науково-педагогічної практики повинен включати наступні структурні елементи: індивідуальне завдання з науково-педагогічної практики та календарним планом (додаток А), титульний аркуш (додаток Б), зміст, вступ, основна частина (результати і аналіз виконаного плану робіт), висновок, список використаних джерел, додатки (при необхідності).

2. Вимоги до змісту основних розділів звіту:

Звіт повинен бути надрукований на комп'ютері через 1,5 інтервалу шрифтом Times New Roman, кегль – 14, розміри полів: верхнє, ліве і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Кожен розділ звіту, починаючи з змісту, необхідно починати з нового аркуша. Кожен розділ нумерується. Рекомендований обсяг звіту – 25-30 сторінок формату А4. У звіт можуть бути включені додатки, обсягом не більше 2 сторінок, які не входять в загальну кількість сторінок звіту.

Титульний аркуш оформлюється відповідно до ДСТУ.

Перенесення слів на титульному аркуші не допускається. Крапка в кінці заголовка не ставиться.

У список використаних джерел включається література, що склала дійсну базу роботи, не менше 10 джерел, в тому числі нормативні акти, інформація електронних видань. Нумерація джерел проводиться за алфавітом.

4. Методи навчання

Таблиця 1

Матриця відповідності програмних результатів навчання дисципліни методів навчання

<i>Програмні результати навчання ОНП</i>	<i>Методи навчання</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
РН01. Глибоко розуміти концептуальні принципи та методологію природничих наук, формулювати і перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання з метою розв'язання значущих наукових та науково-прикладних проблем екології.	Дискусійний, дослідницький, частко-пошуковий
РН02. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.	Проблемного викладу, дискусійний, дослідницький, частко-пошуковий
РН04. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни, дотичні до предметної області екології у закладах вищої освіти.	Пояснювально-ілюстративний, дискусійний, дослідницький, частко-пошуковий
РН06. Застосовувати сучасні інструменти та технології пошуку оброблення й аналізу інформації з проблем екології та дотичних питань, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.	Пояснювально-ілюстративний, дискусійний, дослідницький, частко-пошуковий
РН08. Вміти використовувати сучасні методи оцінювання стану екосистем для розв'язання комплексних природоохоронних задач у галузі екології.	Проблемного викладу, дискусійний, дослідницький, частко-пошуковий
РН09. Вміти використовувати сучасні методи аналізу якості довкілля та його компонент, необхідних для проведення наукових досліджень, спрямованих на розв'язання екологічних проблем у сфері екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування.	Дискусійний, дослідницький, частко-пошуковий

4. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Звіт з науково-педагогічної практики, який виконаний відповідно до визначених вимог, допускається до захисту. На захисті аспірант повинен розкрити основний зміст навчальної, методичної, організаційно-виховної, профорієнтаційної видів робіт, які він виконував протягом навчального року на базі практики (установи/організації, кафедри), виділити проблемні аспекти, обґрунтувати свої висновки, відповісти на запитання керівника практики. Остаточна оцінка за звіт виставляється за результатами захисту.

Остаточна оцінка залежить від того, як:

- аспірант представить результати по кожному з видів роботи під час захисту;

- аспірант відповідає на питання щодо змісту звіту з науково-педагогічної практики;

- аспірант якісно виконав всі заплановані види робіт.

Якість виконання оцінюється за критеріями:

- науковий рівень роботи;

- практичний напрями роботи;

- самостійність аспіранта у виконанні запланованих видів робіт;

- оформлення матеріалів звіту з науково-педагогічної практики, додатків, використання комп'ютерної техніки тощо.

За результатами захисту звіту з науково-педагогічної практики аспірант отримує оцінку («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), яку керівник практики виставляє в екзаменаційну відомість.

Оцінку «відмінно» отримує аспірант, у якого правильно оформлений звіт з науково-педагогічної практики, що має цільову спрямованість стосовно видів робіт, містить практичний результат, висновки про позитивні моменти і недоліки, пропозиції щодо усунення недоліків.

Оцінку «добре» одержує аспірант за звіт, у якому виконані всі зазначені вимоги, але є деякі недоліки методичного характеру, недостатньо аргументовані висновки й пропозиції. Звіт має бути виконаний правильно.

Оцінку «задовільно» отримує аспірант, у якого звіт містить недостатньо елементів обґрунтування навчальної, методичної, організаційно-виховної, профорієнтаційної видів робіт, неглибокий аналіз, висновки і пропозиції погано аргументовані.

Аспірант, який отримав незадовільну оцінку, не допускається до диференційованого заліку з даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список використаних джерел:

1. Академічна доброчесність: інформаційний бюлетень: <https://www.skeptic.in.ua/bulletin/>
2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт : Бібліотечно бібліографічні ресурси : Бібліографічний моніторинг. Режим доступу до електронних документів : <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Система каталогів і картотек. Режим доступу до електронних документів : http://www.nbuv.gov.ua/db/library_db.html.
4. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12.01.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>
5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій : наказ М-ва освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. 2017. № 4. С. 75–84.
6. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>

Зразок оформлення індивідуального завдання та календарного плану

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Факультет _____

Кафедра _____

Ступінь вищої освіти: доктор філософії

Галузь знань: _____

Спеціальність: _____

Освітньо-професійна програма: _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

_____ д-р екон. наук, ПІБ

«_» _____ 202_ року

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**
здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

ПІБ

1. Керівник науково-педагогічної практики: доктор економічних наук, професор
Ужва Алла Миколаївна.

2. Строк подання звіту з науково-педагогічної практики: _____

3. Метою науково-педагогічної практики є:

4. Дата видачі завдання _____

№ з/п	Назва етапів науково-педагогічної практики	Строк виконання етапів	Примітка
1.	Організаційні збори та інструктаж з техніки безпеки та охорони праці		
2.	Ознайомитися з документацією, яка регламентує діяльність кафедри _____		
3.	<u>Методична робота:</u>		
4.	<u>Наукова робота:</u>		
5.	<u>Організаційна та виховна робота:</u>		
6.	<u>Профорієнтаційна робота:</u>		
7.	<u>Інші види роботи на кафедрі:</u>		
8.	Опрацювавши та проаналізувавши виконану роботу сформулювати звіт з науково-педагогічної практики та подати його на затвердження керівнику практики.		
9.	Публічний захист звіту з науково-педагогічної практики.		

Здобувач

_____ ПІБ
«__» _____ 202_ року

Відгук і оцінка роботи здобувача на практиці

Керівник практики від кафедри _____ ПІБ
Дата складання заліку „__” _____ 20__ року

Оцінка: за національною шкалою _____
кількість балів _____
за шкалою ECTS _____

Керівник науково-педагогічної практики _____ Ужва Алла Миколаївна

Зразок титульного листа

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Факультет _____

Кафедра _____

ЗВІТ

про проходження науково-педагогічної практики
здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

ПІБ _____

Ступінь вищої освіти: доктор філософії

Галузь знань: _____

Спеціальність: _____

Освітньо-професійна програма: _____

«ПОГОДЖЕНО»

Завідувач кафедри _____

доктор _____ наук, професор

ПІБ

Керівник науково-педагогічної практики:

завідувач відділу аспірантури,

доктор економічних наук, професор

А.М. Ужва

Керівник практики від кафедри _____:

доктор економічних наук, професор

ПІБ